

Pat Van Hemelrijck: 40 jaar theater, 25 jaar Alibi Collectief

‘Met een frisse kop aan iets nieuws beginnen’

Pat Van Hemelrijck maakt veertig jaar theater. Hij maakte deel uit van het legendarische gezelschap Radeis. Later richtte hij Alibi Collectief op. In al wat hij deed, vormden buitenissige objecten en materialen de rode draad. ‘Nu, na 25 jaar Alibi, heb ik enorm veel zin om aan iets nieuws te beginnen.’ **TEKST** Ines Minten • **FOTO** Filip Claessens

De Gepetto van het Vlaamse theater. Voor Linkebeekenaar Pat Van Hemelrijck zou het een geuzennaam kunnen zijn. ‘Toen ik als jonge snaak in het Kaaithater de voorstelling *Tout suit* – voluit *Tout suit, concert d’images pour 85 objets perdus sur un buffet froid* – maakte, vergeleek dramaturge Marianne Van Kerkhoven me met Gepetto en mijn objecten met Pinokio. Ik was op mijn tenen getrapt: met dat kindergedoe wilde ik niks te maken hebben! Maar eigenlijk had ze gelijk. Ik had voor die voorstelling een oude buffetpiano zo omgebouwd dat hij 85 verschillende elektrische toestellen in werking kon zetten. De toetsen deden bijvoorbeeld een stofzuiger werken, er begonnen platenspelers te draaien, ... Ik geef mijn objecten een ziel, net zoals Gepetto dat deed met Pinokio. In de loop van de jaren

heb ik beseft dat ik de Gepetto in mij vooral zijn gang moet laten gaan.’

EEN WERELD OP DE VUILNISHOOP

Pat Van Hemelrijck groeide op in Jette en Ganshoren. Hij was zo’n kind dat aldoor aan het tekenen was. ‘Het was het enige wat mij echt boeide. Na de nodige omzwervingen vond ik mijn plek op de kunsthumaniora van Sint-Lukas. Later studeerde ik Vormgeving en Decor. En dan merk je gaandeweg dat de wereld groter is dan je tekenafel. *Potverdekke, denk je, zou het niet mooi zijn als mijn tekeningen konden bewegen?*’ Zo kwam hij al snel uit bij stripverhalen, wat later bij animatie, ten slotte bij theater en film. En, uiteraard, bij objecten. ‘Om mijn maquettes betaalbaar te houden, ben ik al snel met recyclagematerialen beginnen werken. Ik ontdekte een boeiende wereld die constant in beweging is. In die tijd vond ik platendraaiers en bandopnemers, nu gooien mensen computers weg. Recyclage is in tegenwoordig. Er bestaan ook allerhande hippe woorden voor, zoals *vintage*. Uiteindelijk gaat het allemaal om spullen die je op de vuilnishoop vindt’, lacht hij.

OVERLEVERS

Het gesprek vindt plaats in het decor van *BiZAR*, een voorstelling voor 4+ van muziektheater De Kolonie^{MT} en het Waalse Théâtre des 4 Mains, waarvoor Pat Van Hemelrijck de scenografie ontworpen heeft. Hij wijst naar een schilderijtje van een ernstige man met een zwarte bolhoed, rechts bovenaan de grote levende kast

die de blikvanger van het decor is. ‘Het is een oudstrijder die op een gegeven ogenblik zijn portret heeft laten schilderen. Uiteindelijk is hij op het Vossenplein in Brussel terechtgekomen, waar ik hem heb gevonden. Ik vind het boeiend om zulke dingen een tweede of derde leven te geven.’ Van Hemelrijck heeft de ernstige man een rolfluitje in de mond gestopt.

‘Je moet het innerlijke kind altijd levend zien te houden.’

Alle objecten in het decor komen uit de loods van Van Hemelrijck. ‘Ik ben een hamsteraar. Voor theatermakers is mijn verzameling een goudmijn.’ ‘In de recyclage kom je je kindertijd weer tegen. Kinderen van nu vinden die spullen bizar, omdat ze niet uit hun wereld komen. Dat vind ik het boeiende aan producties zoals deze: als je werkt voor 4+ leer je terugblikken. Je moet inschatten hoe je verhaal overkomt op je publiek en kijkt dus met een omweg naar wat je maakt. Zo herontdek je het kind in jezelf. Dat is verfrissend en belangrijk: je moet dat innerlijke kind altijd levend zien te houden.’

GEEN GELD VOOR VAKANTIE

In de jaren 1970 hingen de jonge kunstenaars bij bosjes rond in Brussel. Ze hadden wilde plannen, maar nooit geld. ‘Vaak bleef het dan ook bij cafépraat. Of je doet een hoop financiële stomiteiten en organiseert vervolgens een feestje om die stomiteiten recht te zetten.’ In die sfeer is het legendarische Radeis ontstaan. ‘Ergens midden jaren 1970 is ons groepje van dat moment compleet in elkaar gestuikt. Josse De Pauw en ikzelf bleven over met wat schulden. We hadden geen geld om op vakantie te gaan en beslisten om een act in elkaar te steken om op campings in Frankrijk te spelen en zo ons verblijf te bekostigen.’ De plannen kwamen Jari Demeulemeester ter ore, die toen de Beursschouwburg leidde. Hij nodigde het duo uit om hun voorstelling voor de Beursschouwburg te maken. *Met vakantie gaan, kunnen jullie later nog, vond hij.* Zo ontstond hun eersteling: Sierkus Radeis. ‘Die

EN

‘STARTING SOMETHING NEW WITH A FRESH OUTLOOK’

Pat Van Hemelrijck from Linkebeek has been involved in the theatre for 40 years now. He used to be a member of the legendary Radeis company. He subsequently set up the Alibi Collectief. The common features in everything he did were the unusual objects and materials. Van Hemelrijck often used recycled materials. ‘Recycling is like returning to your childhood. Youngsters nowadays think these things are weird because

they have no connection with their world. That is what I find exciting about the show we are now working on for children: you learn how to look back. You have to think about what your story looks like for your audience and adopt a roundabout approach to looking at what you are producing. This helps you to rediscover your inner child. It is a refreshing experience and it is vital to keep on nurturing that younger self.’

voorstelling liep relatief goed. We speelden op alle jaarmarkten van Brussel. En aangezien Brussel 19 gemeenten telt, konden we al zeker 19 keer spelen', lacht Van Hemelrijck.

NEDERLAND

Voor de tweede productie sloot Dirk Pauwels zich bij hen aan en was de kern van Radeis compleet. 'We maakten ons los van de Beurschouwburg en kregen het in eerste instantie erg moeilijk. De culturele centra waren nog nieuw en niet zo talrijk als nu. Bovendien kwamen wij uit de marge, niet het type gezelschap waar de meeste centra op mikten. We moesten het hebben van het alternatieve circuit, vooral een handvol jeugdhuisen.' Na wat ploeteren, besloten ze ermee te knippen. Alleen die ene geplande voorstelling in hartje Limburg zouden ze nog doen. Op de bewuste avond kwamen er welgeteld twee toeschouwers opdagen, toevallig de programmatoren van het Amsterdamse cultuurcentrum De Melkweg. 'Ze smeekten ons om toch te spelen. Ze waren tenslotte helemaal uit Nederland gekomen om ons te zien.' De twee vielen als een blok voor Radeis en boekten de groep meteen voor een week Amsterdam. 'Nadien volgden nog twee weken en voor we het wisten, stonden we voor 2.000 man in het Vondelpark, in Paradiso en het Shaffytheater, op internationale podia.' De wereld ontdekte niet alleen Radeis, maar ook een hele rist andere Vlaamse artiesten uit hun Brusselse entourage: Rosas, Jan Declair, Eric De Volder met Parisiana, Need-company,... De befaamde Vlaamse Golf van de jaren 1980 ging aan het rollen.

In 1984 stopte Radeis, op wat algemeen wordt beschouwd als zijn artistieke hoogtepunt. 'Klopt', zegt Van Hemelrijck. 'Maar eerlijk: tegen die tijd waren we compleet opgebrand. We deden alles zelf: voorstellingen maken en tot 180 keer per jaar spelen, techniek, opbouw, afbraak, vervoer. We toerden door Europa, waren zelden thuis. Het was genoeg geweest. Ieder is toen zijn eigen weg gegaan.'

25 JAAR ALIBI

Voor Van Hemelrijck leidde die weg via het Kaaitheater en het Nederlandse theater Orkater naar zijn eigen Alibi Collectief, een plek waar in de loop van de jaren heel diverse kun-

stenaars hun ideeën hebben kunnen laten broeien. 'Met Alibi stopten ze me graag in de hoek van het figuren- of poppentheater en – met alle respect voor het medium – dat kastje was me te eng: mijn poppen waren bijvoorbeeld een potvis van 10 meter lang en 2,5 meter breed ... Zoiets heeft andere noden.'

In september viert Pat Van Hemelrijck 25 jaar Alibi Collectief met een speciale editie van het festival *Sjoemelage*. Dat vindt plaats in de kanaalzone van Molenbeek, in de buurt van Tour & Taxis. 'Het is een artistiek verzusteringsfeest tussen verschillende gezelschappen en sociaal-artistieke projecten.' Op de affiche staan een revuevoorstelling opgebouwd rond de hoogtepunten van 25 jaar Alibi, een overzichtstentoonstelling en het werk van makers die op de een of andere manier met Alibi verwant zijn.

FRISSE KOP

'Daarna is het tijd voor iets nieuws. Ik zou

Alibi in schoonheid willen eindigen. Ik wil nog wel theater maken, maar vooral kleine dingen. Ik hoef niet zo nodig meer het circuit te bestormen. Ik zou nu liever mijn ervaring doorgeven door jonge mensen te coachen en hier en daar een regie in handen te nemen. Alibi brengt ook een hoop praktische ballast met zich mee: die loods van 400 m² kost me een rib uit het lijf. Ik heb trailers, tribunes, decorstukken, noem maar op. Ik overleg nu met een paar instanties waar die dingen een nieuwe thuis kunnen krijgen. Zelf wil ik dan een kleinere werkplaats inrichten bij me thuis in Linkebeek. Ik ga zeker bezig blijven, maar de schaal mag wat minder. Weet je, ik ben vorig jaar opa geworden en dat geeft me enorm veel zin om met een frisse kop aan iets nieuws te beginnen.'

'Ik hoef niet meer zo nodig het circuit te bestormen.'

 Festival Sjoemelage, 16, 17, 18 september, Brussel
www.alibicollectief.be